

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Barnträdgårdslärares motiveringar och mål för ledda rörelsestunder

Romar, Jan-Erik; Rönn, Maria; Rönn, Johan

Published in:

Språk, lärande och utbildning i sikte. Festskrift tillägnad professor Kaj Sjöholm.

Published: 01/01/2006

Document Version

Final published version

Document License

Unknown

[Link to publication](#)

Please cite the original version:

Romar, J.-E., Rönn, M., & Rönn, J. (2006). Barnträdgårdslärares motiveringar och mål för ledda rörelsestunder. In M. Bendtsen, M. Björklund, C. Fant, & L. Forsman (Eds.), *Språk, lärande och utbildning i sikte. Festskrift tillägnad professor Kaj Sjöholm*. (Vol. 20, pp. 327-339). (Rapport från Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi). Pedagogiska fakulteten, Åbo Akademi.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Barnträdgårdslärares motiveringar och mål för ledda rörelsestunder

Jan-Erik Romar, Maria Rönn & Johan Rönn
Åbo Akademi

Inledning

Barn och ungdomar rör sig så litet i dagens samhälle, att det på sikt kan hota deras hälsa (Eriksson, 2005; Fogelholm, 2005). Vidare konstaterar Telama och Yang (2005) samt Engström (2005) att rörelse och fysisk aktivitet i barn- och ungdomsåldern påverkar deras fortsatta idrottsutövande som vuxna. Därför är det viktigt att barn får positiva erfarenheter och intressanta upplevelser av fysisk aktivitet redan i en tidig ålder. Skola och daghem är platser där alla barn i en viss ålder deltar och därmed får lärare en viktig uppgift och ett stort ansvar att ge barnen en god grund för en fysiskt aktiv livsstil.

Då skolgymnastik inom den grundläggande utbildningen diskuteras i litteraturen används många olika benämningar, t ex idrott, rörelse, gymnastik och fysisk fostran (idrott och hälsa i Sverige samt *physical education* på engelska). Vi har valt att genomgående använda gymnastik, eftersom ämnet heter så i den finländska grundskolan. Vi använder benämningen rörelsefostran när vi diskuterar gymnastik i daghem och förskoleklasser i och med att ämnet heter så i deras läroplaner. Organiserad fysisk aktivitet eller ledda aktivitetsstunder kallas rörelsestund i barnträdgårdar och kan bestå av olika former av lekar, rörelser och idrotter. Förutom ledda rörelsestunder finns det även fria rörelsestunder i daghemmen. De fria rörelsestunderna förekommer dagligen eftersom barnen får springa och leka fritt både inom- och utomhus.

Mål för undervisning i gymnastik och rörelsefostran

Hardman (1995) konstaterar att skolgymnastiken har fått minskat utrymme runtom i Europa. Gymnastiken har fått en defensiv roll och har svårt att hävda sig bland de teoretiska ämnena i skolan. Crum (1986) påstår att samhället och lärare anser att gymnastik inte är ett bildningsämne. Eftersom gymnastiken befinner sig i den här situationen blir det viktigt att skolan och, framför allt, att gymnastiklärarna har genomtänkta och klara mål för gymnastikundervisningen (Annerstedt, 1991).

Young (1996) anser att gymnastikämnet i dagens skolor bidrar på ett integrerat sätt till hela skolundervisningen. Gymnastiken ger en möjlighet att integrera kunskap från andra ämnesområden till gymnastikaktiviteter och till förståelsen av motoriska färdigheter. Eftersom en hälsosam livsstil och en fysisk kompetens utgör grunden för livets alla områden kan gymnastiken förbereda barnen för ett positivt medborgarskap i samhället.

Enligt Crum (1987) bör gymnastikundervisningen innehålla följande fyra huvudsakliga inlärningsområden:

- 1) *Teknomotorisk inläring*. Eleverna skall lära sig rörelsefärdigheter som utvecklar de tekniska och taktiska sidorna hos dem.
- 2) *Sociomotorisk inläring*. Eleverna skall lära sig sina egna förtjänster och brister för att lättare förstå andras.
- 3) *Kognitiv-reflekterande inläring*. Eleverna skall lära sig att utvärdera och reflektera över sina egna rörelser och kunskaper för att de själva skall kunna ta hand om sin egen träning på bästa möjliga sätt.
- 4) *Affektiv inläring*. Eleverna skall få en positiv inställning till rörelse så att de tycker om att vara fysiskt aktiva.

Gymnastik och rörelsefostran i läroplanerna

De läroplansgrunder som var aktuella i förskolorna och i åk 1-6 när denna undersökning genomfördes var *Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 1996* (Utbildningsstyrelsen, 1996; här efter angiven i texten som *Gfl 1996*), och *Grunderna för grundskolans läroplan 1994* (Utbildningsstyrelsen, 1995; här efter *Ggl 1994*). Utgående från grunderna var det, och är fortsättningsvis, kommunernas uppgift att utforma lokala läroplaner, som i sin tur skall tolkas och utformas till en läroplan för varje enskild skola. Förskoleundervisningen skall stå i nära förhållande till nybörjarundervisningen i skolorna för att eleverna skall kunna uppleva kontinuitet. Detta innebär att samarbete över stadiegränserna bör ske.

Eftersom alla skolor har sina egna specifika läroplaner finns det olikheter i utformningen av gymnastikundervisningen i skolorna. Vi har därför valt att främst se på de direktiv som angetts i ovannämnda läroplansgrunder. Vi skall också se på de direktiv som Pönkkö, Kärkkäinen och Tuovinen (1992) har gett beträffande rörelseundervisning i förskolor och daghem.

I Gfl 1996 framgår att leken har en central ställning. Leken antas utveckla barnet till en unik individ och aktiv kunskapssökare (både individuellt och i grupp). Den antas också höja elevens inlärnings- och kunskapsnivå. I direktiven betonas även att den miljö som eleverna befinner sig i skall erbjuda barnen möjligheter att tillfredsställa sina rörelsebehov. I Gfl 1996 anges också vilka ämnesområden som skall förekomma inom det helhetsbetonade temaarbetet i förskolan. Gymnastik och hälsa är två av de här ämnesområdena.

Bland de övergripande målen för förskoleundervisning i Gfl 1996 ingår att barnen skall utveckla sin motorik, sin koordinationsförmåga och sin

kro
me
Vi
nat

En
ko
att
gr
sjä
upj

Pö
("n
rör
och
öve
pro
gru
bol
del
har
hur

Pör
me
ma
av
reko
fysi
Pör
vari
helt

I G
att c

Det
röre
1-6
grur
arbe
som

kroppsuppfattning. De skall även utveckla handens färdigheter, koordinationen mellan sinnesintryck och rörelse samt lära sig praktiska färdigheter i vardagen. Vidare bör barnen erbjudas möjlighet att få förståelse för hur de skall röra sig i naturen.

Enligt Numminen (1996) har Päivähoidon kasvatustavoitekomitea ("daghemskommittén") fastslagit att rörelsefostrans uppgift i förskoleklasser och daghem är att barnen skall tillägna sig grunderna för eget välbefinnande, klara av sin egen grundvård, uppfylla sitt dagliga rörelsebehov samt uppleva glädjen och självkänslan med rörelsefostran. Detta kan sammanfattas med att rörelsefostrans uppgift är att lära sig att röra sig samt att lära sig via rörelse.

Pönkkö m fl (1992) har i samband med "Liikunnan mallimaakuntaprojekti" ("modellprojekt för rörelse") utarbetat ett omfattande program för hur rörelsefostran kan utformas i förskoleklasser. I programmet finns mål, innehåll och modeller för dagligt förverkligande av rörelsestunder. Målen överrensstämmer i stort med målen angivna i Gfl 1996. Pönkkö m fl har i sin projektbeskrivning delat upp innehållet för rörelsefostran i sju delområden: grunder för rörelsefärdighet, rörelse i naturen, gymnastik och dans, träning av bollsinne, simning, skidåkning och skridskoåkning. Vid utarbetandet av delområdena har de tagit i beaktande vilka förutsättningar daghem i allmänhet har gällande utrymme, material och rörelsemiljö. De har också gett förslag till hur delområdena kan fördelas under skolåret.

Pönkkö m fl (1992) har också gett direktiv att ledda rörelsestunder skall finnas med 1-2 gånger i veckan och omfatta 30-45 minuter per gång. Utöver detta kan man dagligen använda sig av 5-15 minuters morgongymnastik eller någon form av rörelse som avbrott i annan undervisning. Nyligen gav en expertgrupp den rekommendationen att barn i förskoleåldern behöver minst två timmar ordentlig fysisk aktivitet varje dag (*Varhaiskasvatuksen liikunnan suosituksen*, 2005). Pönkkö (1994) anser att nivån på rörelseundervisningen i finländska daghem är varierande; en del daghem håller dagligen ledda rörelsestunder, medan andra helt låter rörelseundervisningen utebli.

I Ggl 1994 anges det centrala innehållet i gymnastikundervisningen i åk 1-6 vara att eleverna:

- bygger upp sin självkänsla och en positiv fysisk självbild med hjälp av positiva erfarenheter av gymnastiken
- lär sig att samarbeta och utvecklar ett positivt motions- och hälsobeteende
- utvecklar sin förmåga till rörelsebehärskning och grundläggande motoriska färdigheter samt får lära sig grunderna inom olika idrottsgrenar

Detta visar att målen för gymnastik i åk 1-6 är liknande som målen för rörelseundervisning i förskola och barnträdgård. I gymnastikundervisningen i åk 1-6 finns det en större betoning på samarbete och på att eleverna skall få lära sig grunderna inom olika idrottsgrenar. I Ggl 1994 påminns lärarna om att arbetssätten är lika viktiga som innehållet, eftersom det finns flera sociala mål som bör uppfyllas. Fastän lärarna fritt får välja idrottsgrenar, är det viktigt att de

väljer sådana grenar som tryggar utvecklingen av elevernas basmotorik och att eleverna får erfarenheter av både inomhus- och utomhusidrotter.

Verklighetsbilden av gymnastik och rörelsefostran

Annerstedt (1991) har undersökt vad gymnastiklärarutbildare, gymnastiklärare och gymnastiklärarkandidater i Sverige anser är viktigt med gymnastikämnet. Han fann sex olika kategorier kring hur dessa legitimerade ämnet. Den största kategorin var att man lär sig kunskaper och färdigheter som är specifika för ämnet, vilket två femtedelar av de intervjuade ansåg. Att gymnastik tillgodoser behov för stunden ansåg ca en femtedel av de han intervjuade. Övriga kategorier för legitimering av ämnet var: ämnet tillgodoser övergripande mål; en karaktär av orienteringsämne; dess förhållande till andra ämnen; och att ämnet utvecklar vissa fysiska egenskaper.

Enligt Annerstedt (1991) är de här resultaten oroväckande eftersom nästan en femtedel tycker att gymnastik endast är något som tillgodoser behov för stunden. Vidare menar han att när skolgymnastiken borde stärka sin ställning som skolämne, vore det nödvändigt att gymnastikläraren skulle försvara sitt ämne genom att påvisa att skolgymnastiken har viktiga kunskaper och färdigheter att lära ut. Då det i Ggl 1994 står att gymnastik skall ge eleverna ett livslångt intresse för fysisk aktivitet, borde inte gymnastiklärare anse att ämnet tillgodoser behov för stunden. Annerstedt visar med sin undersökning att gymnastiklärarna har svårt att legitimera sitt ämne och finna sin roll som lärare. Detta kan vara en orsak till det som bl a Crum (1986) kunde konstatera gällande elevernas uppfattningar om gymnastiklärarna, nämligen att 53 % av eleverna såg sina gymnastiklärare som lärarinriktade, 42 % som underhållare och 5 % av eleverna såg läraren som tränare.

I USA har Lambdin och Steinhardt (1991) visat att gymnastiklärarens viktigaste mål var att utveckla elevernas basfärdigheter i gymnastik. Vidare framkom att det minst viktiga målet var att utveckla elevernas medvetenhet om rörelser och att utveckla elevernas kunskap om innehåll för deras självstyrda inläring. Lågstadie lärare som stödde målet med att lära ut färdigheter för att eleverna skall få ett livslångt intresse av någon idrott ansåg ofta ändå att detta var mer passande för högstadieundervisningen. Ytterligare framkom att många gymnastiklärare tyckte att fysiskt välbefinnande var ett viktigt mål.

I Finland har Romar (1995) funnit att gymnastiklärare i högstadiet har som huvudmål att utveckla ett livslångt intresse för gymnastik hos eleverna. Lärarna trodde att gymnastik skulle hjälpa eleverna att hitta sina egna aktiviteter och få en fysiskt aktiv livsstil. Vidare framkom att gymnastiklärarna trodde att ett mångaktivitetsprogram skulle möjliggöra att huvudmålet uppnåddes. Gymnastiklärarna hade dock olika betoningar på hur mångaktivitetsprogrammet skulle framföras. Några betonade vikten av att lära ut idrottsliga färdigheter, medan andra betonade glädjen eller personlig och social utveckling hos eleverna.

I en undersökning gällande två barntädgårdslärare kom Ehls och Finell (1995) fram till att barntädgårdslärarnas främsta mål med rörelsestunderna är att väcka barnens intresse för gymnastik och att barnen skall tycka att gymnastik är

roligt. Ignico (1994) har i två undersökningar klargjort färdighetsnivån hos barn som deltagit i dagligt ledda rörelsestunder under en tio veckor lång period. Hon kom fram till att dessa barn utvecklade sin grundläggande motorik och därför rekommenderade hon daglig motorisk träning åt förskolebarn. Detta borde även ge barnen ett livslångt intresse för fysisk aktivitet.

Med ovanstående som bakgrund är vårt syfte i den här artikeln att ta reda på hur barnträdgårdslärare motiverar rörelsefostrans plats i daghemmen. Frågeställningen besvaras genom analys av en hemuppgift som lektor Jan-Erik Romar vid Pedagogiska fakulteten gett till barnträdgårdslärare som har deltagit i en kompletterande utbildning för pedagogie kandidatexamen.

Metod och genomförande

Vår undersökningsgrupp bestod av 134 finlandssvenska barnträdgårdslärare (133 kvinnor och 1 man), som har utexaminerats våren 1995 eller tidigare. De flesta arbetade i daghem eller i förskoleklasser och deltog nu i en kompletterande utbildning vid Åbo Akademi för att få pedagogie kandidatexamen. Deltagarnas ålder varierade mellan 23 och 53 år med en medelålder på 36 år. Den kompletterande utbildningen för pedagogie kandidatexamen ordnades på fyra olika orter; Jakobstad, Esbo, Borgå och Vasa. Deltagarantalet varierade mellan 25 och 59 personer per ort. Kurserna pågick från hösten 1997 till hösten 1998 och de genomfördes under ett veckoslut med 20 timmar undervisning per grupp, varav största delen bestod av teori.

Lektor Jan-Erik Romar vid Åbo Akademi fungerade som kursledare. Barnträdgårdslärarna hade Annerstedts (1995) bok *Idrottsdidaktisk reflektion* (ss. 6-42) och Numminens (1996) bok *Kuperkeikka - varhaiskasvatuksen liikunnan didaktiikkaan* (ss. 9-15) som kurslitteratur.

Lektor Romar hade utarbetat en avslutande hemuppgift gällande motiveringar, mål och undervisning i rörelsefostran. Denna uppgift var obligatorisk för att barnträdgårdslärarna skulle bli godkända i kursen. Vi har inte analyserat och kategoriserat hemuppgiftens alla frågor, utan vi har valt ut följande fråga som anknyter till vårt forskningsproblem:

- 1) Gör upp motiveringar för att ha ledda rörelsestunder samt mål för dessa. Tänk att du skulle presentera detta på en föräldrakväll.

Vår forskningsansats har varit kvalitativ, eftersom det är fråga om att tolka och analysera barnträdgårdslärarnas öppna enkätsvar. Inom kvalitativa metoder försöker man enligt Jensen (1991) beskriva alla olika kvaliteter som man menar hör till ämnet och därefter avgörs om de kan hänföras till samma dimension. Slutligen ser man om dimensionerna kan beskriva en kategori. Vidare menar Carlsson (1991) att det vid kvalitativ forskning är viktigt att man tolkar svar och uttalanden noggrant så att man också får fram indirekta budskap och innehåll.

Vi hade tänkt analysera barnträdgårdslärarnas motiveringar och mål åtskilt, men eftersom de allra flesta hade gett ett gemensamt svar för motiveringar och mål så sammanförde också vi dem i vår analys. Vid analysen läste två av skribenterna först igenom alla svar och skrev samtidigt ned de olika motiveringar och mål

som barnträdgårdslärarna hade nämnt. Därefter sammanfördes vissa motiveringar och mål till en större kategori, t ex att eleverna skall utveckla ett livslångt idrottsintresse och att eleverna skall vara fysiskt aktiva i framtiden sammanfördes till kategorin Idrottsintresse. När de olika kategorierna för motiveringar och mål utarbetats, läste vi igenom svaren igen och antecknade hur många barnträdgårdslärare som hade uppmärksammat varje kategori. Barnträdgårdslärarna kan ha gett flera motiveringar och mål i sina svar, vilket innebär att de kan ha svar i flera olika kategorier. Vi har sökt de kategorier som bäst har beskrivit barnträdgårdslärarnas motiveringar och mål. Enligt Larsson (1986) är sökandet efter kategorier ett centralt moment i kvalitativa undersökningar.

Merriam (1994) påpekar att en nackdel med kvalitativ forskning är att tolkningarna blir väldigt subjektiva och beroende av ens egna erfarenheter. Detta kan göra att reliabiliteten inte är så hög. För att åtgärda detta har två personer läst igenom alla svar och kategoriserat dem. Svaren kategoriserades individuellt, utan påverkan av varandra, och vid jämförelse var alla svar i samma kategori.

Någonting som kan ha påverkat validiteten i vårt undersökning är att alla som deltagit genomgått samma kompletteringskurs i gymnastik och läst samma kurslitteratur som berör gymnastikens mål.

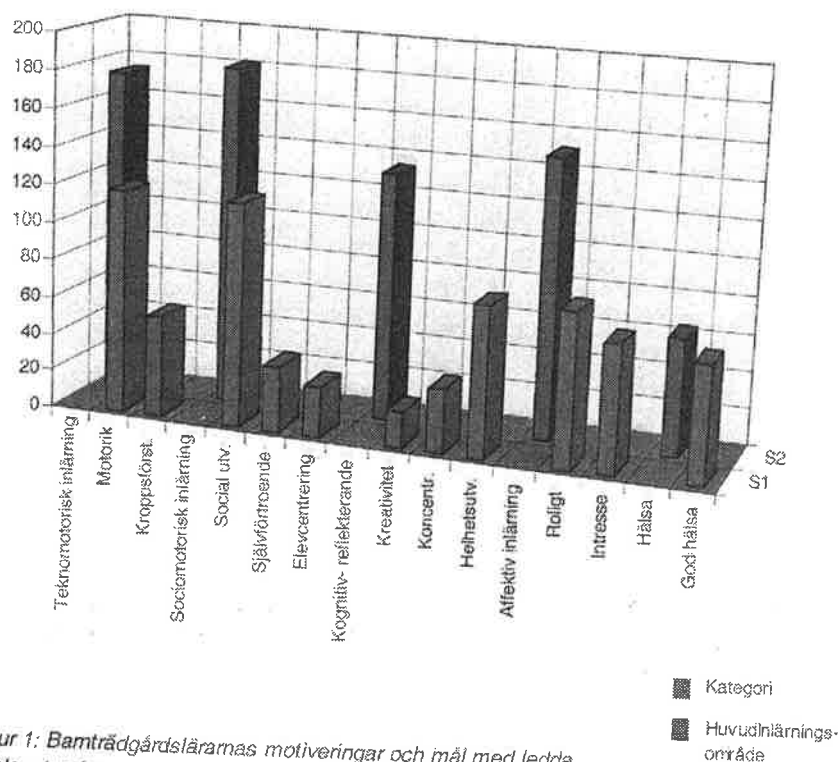
En positiv aspekt med att insamlingen av data har skett under en kompletteringskurs är att antalet svar har blivit stort. Dessutom är svaren omfattande och väl genomtänkta i och med att barnträdgårdslärarna gjorde uppgifterna för att bli godkända i kursen. Vi har även fått stor regional spridning på svaren, eftersom barnträdgårdslärarna är hemmahörande från olika delar av Svenskfinland. Det skulle ha varit svårt att få denna information tillhanda i så stor omfattning genom någon annan insamlingsmetod. Vi är medvetna om att vi inte kan generalisera våra resultat till alla barnträdgårdslärare i Svenskfinland, eftersom undersökningsgruppen består av sådana barnträdgårdslärare som vidareutbildat sig.

Resultat

I denna del kommer vi att redogöra för resultaten av barnträdgårdslärarnas motiveringar och mål för ledda rörelsestunder. Vi har valt att genomgående i resultatredovisningen använda oss av förkortningen *btgl* för "barnträdgårdslärare" och "barnträdgårdslärarna". Det är 134 *btgl* som har svarat på uppgiften och en lärare kan ha gett flera motiveringar eller mål och därmed ha svar i olika kategorier. Detta ledde till att vi totalt fick 700 svar, vilket innebär att varje lärare i medeltal har angett 5,2 motiveringar och mål.

Vår analys av de motiveringar och mål som *btgl* nämnde resulterade i följande 11 kategorier: Motorik, Kroppsförståelse, Social utveckling, Självförtroende, Elev-centrering, Kreativitet, Koncentration, Helhetsutveckling, Roligt, Idrottsintresse och God hälsa. När vi granskade dessa kategorier närmare, märkte vi att de i stor utsträckning kunde placeras in i Crums (1987) huvudsakliga inlärningsområden för gymnastikundervisningen (Figur 1). Detta gjorde att vi valde att sammanföra våra kategorier till större områden utgående

från Crums inlärningsområden. Vi kommer nu att redogöra för de olika områdena samt ge exempel på svar från de tillhörande kategorierna.

Figur 1: Bamträdgårdslärares motiveringar och mål med ledda rörelsestunder

Figur 1 visar våra huvudsakliga inlärningsområden: Teknomotorisk inläring, Sociomotorisk inläring, Kognitiv-reflekterande inläring, Affektiv inläring och Hälsa. Av dessa områden är det Sociomotoriska störst med sina 181 svar (25,9 %), och dess underkategorier är Social utveckling, Självförtroende och Elevercentrering. Teknomotorisk inläring är det näst största området med 173 svar (24,7 %). Hit hör Motorik och Kroppsforståelse. Därefter följer Affektiv inläring med 139 svar (19,4 %), och underkategorierna Roligt och Intresse. Kognitiv-reflekterande inläring har fått 133 svar (19 %), och har Kreativitet, Koncentration och Helhetsutveckling som underkategorier. Det minsta området är Hälsa med 63 svar (9 %), och hit hör enbart kategorin God hälsa.

Teknomotorisk inläring

Inom det teknomotoriska inlärningsområdet skall barnen enligt Crum (1987) lära sig rörelsefärdigheter som utvecklar de tekniska och taktiska sidorna hos dem. Eleverna skall utveckla grovmotoriska rörelser såsom att åla, krypa, hoppa och springa samt utveckla balans, koordination och kroppsmedvetenhet. Under det teknomotoriska inlärningsområdet (24,7 %), har vi således bildat kategorierna

Motorik och Kroppsförståelse. För att förtydliga indelningen förklarar vi varje kategori separat och ger exempel på tillhörande svar.

Motorik

De btgl som har svar i den här kategorin vill utveckla grundmotoriska färdigheter hos barnen. Det är främst fin- och grovmotorik, balans, koordination och den fysiska utvecklingen som btgl vill poängtera. Totalt utgör kategorin 17 % av alla svar.

“I den ledda rörelsestunden får alla barn möjlighet att utveckla sina kroppsliga färdigheter, d.v.s de tränar sin motoriska förmåga. Barnen får under ledning öva sig i att behärska sin kropp och alla dess rörelser. Dessa rörelseerfarenheter har de sedan med sig när de möter andra utmaningar.”

Kroppsförståelse

De btgl som betonar kroppsförståelsen vill att barnen skall utveckla sin kroppsmedvetenhet, behärska kroppen samt känna till och kunna benämna olika kroppsdelar. Det är viktigt att barnen blir bekanta med sin egen kropp. Det här poängteras i 7,7 % av svaren.

“Att känna sin egen kropp är viktigt för varje människa men inte självklart för ett barn. Det är inte alltid så lätt att veta vad de olika kroppsdelarna heter och hur man kan använda dem. Sådant tränas när barnen deltar i ledda rörelsestunden.”

Sociomotorisk inlärning

Sociomotorisk inlärning har ett fostrande och socialiserande värde. Eleverna skall, enligt Crum (1987), lära sig att ta hänsyn till andra, följa regler, samarbeta, m m. Det innebär också att alla elever skall kunna vara med, oberoende av förutsättningar, så att de därmed kan utveckla en god självidentitet. De kategorier som vi har räknat till sociomotorisk inlärning är Social utveckling, Självförtroende och Elevcentrering. Totalt finns 25,9 % i det här inlärningsområdet.

Social utveckling

I den här kategorin anser btgl att det är viktigt att barnen lär sig att fungera tillsammans i grupp. De bör lära sig att följa regler och instruktioner, att samarbeta och ta hänsyn till andra. Den här kategorin har 17 % av alla svar.

“I rörelsestunden utvecklas barnens sociala sida, barnen lär sig att ta hänsyn till varandra och att acceptera varandras olikheter. De lär sig att fungera tillsammans i grupp, där var och en är lika viktig.”

Självförtroende

I den här kategorin tycker btgl att det är viktigt att barnen lär sig att hantera och behärska sin kropp, så att de får en god självkänedom och ett gott självförtroende. Hit hör 5 % av btgl:s svar.

“Man kan även öva upp barnens mod och på det sättet stärka deras självkänsla.”

Ele

Btg
vik
Alli
led
det

Ko

Me
sig
kun
klar
och
omr
Kon
som

Kre

I ka
övni
fria
som

“
o
S
fl
al

Kon

I der
tratic
orka
sig o
innel

“
få
Ja

Helh

I kat
rörel
hetso
skriv

Elevencentering

Btgl som betonar elevencentering i sina motiveringar och mål tycker att det är viktigt att barnen står i centrum och får vara med utifrån sina egna färdigheter. Alla barn skall få utmanande uppgifter och känna att de behövs i gruppen. Det leder i sin tur till en god självidentitet hos barnen. Av det totala antalet svar är det 3,9 % som finns i den här kategorin.

“Att dela in barnen i mindre grupper är ett bra sätt att kunna hjälpa dem individuellt.”

Kognitiv-reflekterande inläring

Med kognitiv-reflekterande inläring avser Crum (1987) att eleverna skall lära sig att utvärdera och reflektera över sina egna rörelser och kunskaper. De skall kunna skapa och lösa problem, förbättra sin koncentrationsförmåga och därmed klara av andra uppgifter bättre. Även elevernas helhetsutveckling, såsom läs- och skrivinläring samt begreppsuppfattning, antas förbättras inom detta område. Under det här inlärningsområdet har vi bildat kategorierna Kreativitet, Koncentrationsförmåga och Helhetsutveckling. Totalt är det 19 % av btgl:s svar som finns inom det här inlärningsområdet.

Kreativitet

I kategorin Kreativitet vill btgl att eleverna själva skall komma med förslag till övningar och till hur de skall lösa problem. Det är även viktigt att eleverna är fria och kreativa i utformandet av idéer och uppgifter. Av svaren är det 2,7 % som placerats in i denna kategori.

“Under rörelsestunden får barnen uppgifter som ger utrymme för eget upptäckande och experimenterande samt får sina lösningar uppmärksammade och bekräftade. Sålunda har de inte bara lärt sig något om sin kropp, utan också att det kan finnas flera lösningar på en uppgift och att alla kan vara lika viktiga. De blir på detta sätt aktiva och nyfikna.”

Koncentrationsförmåga

I den här kategorin anser btgl att det är viktigt att barnen utvecklar sin koncentrationsförmåga via rörelse och lekar. Dessutom anser många av btgl att barnen orkar koncentrera sig bättre på andra undervisningsämnen efter att de har rört på sig och fått bort lite “överloppsenergi” under rörelsestunden. Den här kategorin innehåller 4,9 % av svaren.

“Under rörelsestunden kan man också lära barnen koncentration. Genom att barnen får röra sig, vara stilla och slappna av på befallning kan man lära dem koncentration. Jag tror att barn som inte får röra på sig ordentligt, inte kan sitta stilla heller.”

Helhetsutveckling

I kategorin Helhetsutveckling finns 11,4 % av btgl:s svar och här betonas att rörelsestunden gynnar barnens helhetsutveckling och inte bara specifika färdighetsområden inom rörelsefostran. Andra områden som gynnas är t ex läs- och skrivinläring (via motoriken) och begreppsuppfattning (via förklaringar).

“Den fysiska aktiviteten stöder inläringen av språkliga, matematiska, musikaliska och visuella färdigheter, samt utveckling av förmågan att uttrycka sig.”

Affektiv inläring

Affektiv inläring har enligt Crum (1987) att göra med hur eleverna känslomässigt upplever rörelsestunderna. Det är viktigt att eleverna får en positiv inställning till rörelse, så att de tycker om att vara fysiskt aktiva i framtiden. Hit räknas de svar som har kategoriserats utifrån att btgl betonar rörelsestunden som rolig eller att den skall utveckla ett fortsatt intresse för idrott. Totalt utgör det här inlärningsområdet 21,4 % av btgl:s svar.

Roligt

I den här kategorin anser btgl att det viktigaste är att barnen har roligt på rörelsestunderna. Barnen skall finna glädjen i att röra på sig och se fram emot nästa rörelsestund. Det är 11,7 % av svaren som finns i den här kategorin.

“Barn tycker om att få röra på sig, de blir på gott humör när de får utlopp för för all den energi som finns i kroppen.”

Idrottsintresse

De btgl som betonar idrottsintresset vill ge eleverna positiva minnen av idrott och goda vanor som skall fortsätta upp i vuxen ålder. Lärarna påpekar att grunden för ett fortsatt idrottsintresse läggs redan i tidig ålder. Det är även viktigt att barnen får pröva på olika idrottsformer, så att alla kan hitta någonting som intresserar dem. Denna kategori innehåller 9,7 % av svaren.

“Genom att väcka barnens intresse för gymnastik och idrott kan vi kanske lägga grunden till ett intresse att röra på sig som varar ända in i vuxenålder.”

Hälsa

Ett område som btgl har nämnt i sina svar är hälsa och det fanns inte med bland Crums inlärningsområden. Vi valde att bilda ett eget inlärningsområde för hälsa och där betonas att eleverna skall bli friska, pigga och välmående via rörelsefostran. Den tillhörande kategorin benämns God hälsa.

God hälsa

I kategorin God hälsa poängterar btgl hur viktiga rörelsestunderna är ur ett hälsoperspektiv. Barnen bör veta hur man lever ett hälsosamt liv och varför det är viktigt. Via rörelsestunden utvecklar barnen sin kondition och styrka, vilket leder till att de håller sig friska och pigga. Kategorin utgör totalt 9 % av btgl:s svar.

“Vi vet ju alla hur viktigt det är att må bra. Vi mår bättre om vi har en bra kondition. Om vi rör på oss mycket så mår vi bättre, d.v.s vi kan ha en högre toleranströskel, bättre aptit, orkar bättre ta emot information, klarar bättre av sociala kontakter, kroppen mår bättre, motverkar sjukdomar p.g.a bättre motståndskraft och en del av ett hälsosammare liv. Det är viktigt att vi alla är måna om att ge dessa grunder till våra barn som senare inleder sin skolgång, studieår och senare förvärvsarbete.”

Dis

Våra
motiv
den s
inlärr
Elevc
funge
Youn
läropl
utvec
vill u
Motor
17 %

Bland
den se
här ä
inlärn
övergr
teknisl
områd
Ignico
försur
mellan
rörelse
högsta
men se
Sieden
uppgift
sker nä
noggrat
lyckas.

Andra
kategor
våra res
för röre
idrottsir
tredje r
som en
vår unde
här resc
(1991) i
och gy
kategori
stunden,
ihåg att
kan ha
samt att

Diskussion

Våra resultat visar att det mest förekommande inlärningsområdet bland motiveringarna och målen för ledda rörelsestunder var att utveckla och främja den sociomotoriska inläringen (25,9 %) hos barnen. Under den sociomotoriska inläringen finns kategorierna Social utveckling, Självförtroende och Elevcentrering. Det är främst den sociala utvecklingen, att barnen lär sig att fungera tillsammans i grupp, som btgl vill förbättra. Det här kan relateras till Youngs (1996) påståenden att gymnastik bidrar på ett unikt sätt till att uppfylla läroplansmålen angående självkänsla, eget initiativtagande, positiv och social utveckling och samarbetsförmåga. Följande viktiga inlärningsområde som btgl vill utveckla är den teknomotoriska inläringen (24,7 %) och där är kategorin Motorik den största. Motoriken och den sociala utvecklingen är således med sina 17 % vardera de områden som btgl har uppmärksammat mest.

Bland de övergripande målen för rörelseundervisning i Gfl 1996 betonas inte den sociomotoriska inläringen, att eleverna skall fostras och socialiseras. Det här är noterbart eftersom btgl i vår undersökning har ansett att det här inlärningsområdet är viktigt. Det inlärningsområde som dominerar bland de övergripande målen i Gfl 1996 är det teknomotoriska, dvs att utveckla barnens tekniska och taktiska sidor. Även i vår undersökning är det teknomotoriska området ett viktigt inlärningsområde. Dessa resultat är inte i enlighet med Ignicos (1994) påståenden om att den teknomotoriska inläringen skulle ha försumrats i daghemmen. Visserligen kan det vara så att det finns olikheter mellan vilka uttalade mål btgl har och vilka mål som de sedan uppnår med sin rörelseundervisning. Romar (1995) kunde nämligen påvisa att gymnastiklärare i högstadiet prioriterade sociala och känslomässiga mål i sina målformuleringar, men sedan framträdde inte de här målen i deras undervisning. Vidare konstaterar Siedentop och Tannehill (1999) att gymnastikämnet ofta uppfattas ha som uppgift att utveckla eleverna socialt eftersom de allra flesta lärare tror att det sker naturligt på gymnastiklektionerna. I verkligheten är det så att det krävs noggrann planering och bra undervisning för att den sociala inläringen skall lyckas.

Andra viktiga motiveringar och mål bland btgl i vår undersökning finns bland kategorierna Roligt, Helhetsutveckling, Idrottsintresse och God hälsa. Jämför vi våra resultat med Ehrs och Finells (1995) undersökning av två btgl:s främsta mål för rörelseundervisning kan vi konstatera att deras viktigaste målområden var idrottsintresset och att eleverna hade roligt, medan de här målen kommer på tredje respektive femte plats i vår undersökning (Figur 1). Det här kan vi tolka som en förskjutning i målbetoningen av rörelseundervisning i och med att btgl i vår undersökning inte bara vill att barnen skall ha roligt på rörelsestunderna. Det här resonemanget står sig även om vi jämför våra resultat med Annerstedts (1991) resultat gällande hur svenska gymnastiklärarutbildare, gymnastiklärare och gymnastiklärarkandidater legitimerade ämnet. Annerstedts motsvarande kategori till vår kategori Roligt, nämligen att ämnet tillgodoser behov för stunden, var också i hans undersökning dominerande. Visserligen bör vi komma ihåg att våra respondenter har genomgått en fortbildningskurs i gymnastik som kan ha påverkat deras svar gällande motiveringar och mål för rörelsestunder, samt att Ehrs och Finells undersökning bara gällde två lärare.

Jämför vi det målområde som Annerstedt (1991) benämner gymnastikens förhållande till andra ämnen med våra resultat så kan detta ses i vår kategori Helhetsutveckling. I denna kategori betonade btgl gymnastikens betydelse som ett hjälpmedel för att utveckla elevernas färdigheter inom andra skolämnen, t ex läs- och skrivinläring (finmotorik). Eftersom gymnastiken borde stärka sin ställning som skolämne genom sina egna förtjänster och kunskaper så vore det önskvärt att kategorin helhetsutveckling skulle vara så liten som möjligt.

I våra resultat fick vi en kategori, God hälsa, som vi inte kunde placera in under Crums (1987) huvudsakliga inlärningsområden. Detta tror vi beror på att hälsan och människans välbefinnande är områden som står mer i fokus i dagens samhälle än vad de gjorde då Crum gjorde upp sina inlärningsområden. Idag betonas det mycket mera vilken betydelse en god hälsa har för att människan skall klara av att sköta sina uppgifter i livet.

Vi vill dock påpeka att våra resultat inte kan generaliseras till alla btgl eftersom informanterna i vår undersökning bestod av lärare som deltagit i en fortbildningskurs. Därför vore det intressant att ta reda på och göra en jämförelse beträffande vad andra btgl har för motiveringar och mål för rörelsestunder. Andra frågeställningar som kunde ligga till grund för fortsatt forskning är hur btgl strukturerar sin undervisning i rörelsefostran och hur ofta rörelsefostran förekommer i finländska daghem.

Referenser

- Annerstedt, C. (1991). *Idrottslärarna och idrottsämnet. Utveckling, mål, kompetens - ett didaktiskt perspektiv*. (Göteborg studies in Educations Sciensis No 82) Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Annerstedt, C. (1995). *Idrottsdidaktisk reflektion*. Varberg: Multicare.
- Carlsson, B. (1991). *Kvalitativa forskningsmetoder*. Falköping: Gummessons.
- Crum, B. J. (1986). The use of learner reports for exploring teaching effectiveness in physical education. Ingår i M. Piéron & G. Graham (Red.). *Sport Pedagogy. The 1984 Olympic Scientific Congress Proceedings*. Champaign, Illinois: Human Kinetics.
- Crum, B. J. (1987). Professional profiles of physical education teachers and students' learning. Ingår i G. T. Barette & R. J. Feingold (Red.). *Myths, Models and Methods in Sport Pedagogy*. Champaign, Illinois: Human Kinetics.
- Ehrs, T. & Finell, A. (1995). *Gymnastikundervisningen i ett rörelseinriktat daghem*. (Opublicerad avhandling pro gradu). Vasa: Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi.
- Engström, L. M. (2005). *Barnidrott och vuxenmotion som kulturella uttryck*. Hämtat den 7.12. 2005 från <http://www.idrottsforum.org/articles/engstrom/engstrom050831>.
- Eriksson, C. (2005). (Red.) *Barns fysiska aktivitet och framtida hälsovinster. Vad säger forskningen?* Örebro: NCFF/Örebro Universitet.

- Fogelholm, M. (2005). Liikunta, ravitseminen ja lasten lihavuus. *Liikunta ja tiede*, (5), 15-16.
- Hardman, K. (1995). Present trends in the state and status of physical education: A global context. *International Journal of Physical Education*, 32, (4), 17-25.
- Ignico, A. (1994). Early childhood physical education: Providing the foundation. *Journal of Physical Education, Recreation and Dance*, 65, 28-30.
- Jensen, M. K. (1991). *Kvalitativa metoder för samhälls- och beteendevetare*. Lund: Studentlitteratur.
- Lambdin, D. D. & Steinhardt, M. A. (1991). Elementary and secondary physical education teachers' perceptions of their goals, expertise, curriculum, and students' achievement. *Journal of Teaching in Physical Education*, 11, 103-111.
- Larsson, S. (1986). *Kvalitativ analys - exemplet fenomenografi*. Lund: Studentlitteratur.
- Merriam, S. (1994). *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
- Numminen, P. (1996). *Kuperkeikka - varhaiskasvatuksen liikunnan didaktiikkaan*. Saarijärvi: Gummerus.
- Pönkkö, A. (1994). Kainuun liikuntasiskot eivät kaihdakaan. *Liikunta ja tiede*, 30, (1), 50-51.
- Pönkkö, A., Kärkkäinen, M., & Tuovinen, J. (1992). *Päivittäisen liikuntakasvatuksen opetussuunnitelma 5-6 vuotiaille esiopetukseen*. (Julkaisu B:9). Kajaani: Kainuun Liitto.
- Romar, J-E. (1995). *Case studies of Finnish physical education teachers. Espoused and enacted theories of action*. Åbo: Åbo Akademi University Press.
- Siedentop, D. & Tannehill, D. (1999). *Developing teaching skills in physical education*. Mountain View, CA: Mayfield.
- Utbildningsstyrelsen. (1995). *Grunderna för grundskolans läroplan 1994*. Helsingfors: Tryckericentralen.
- Utbildningsstyrelsen. (1996). *Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 1996*. Helsingfors: Edita.
- Young, J. C. (1996). Current trends and issues in physical education. Ingår i B. F. Hennessy (Red.). *Physical education sourcebook*. Champaign, Illinois: Human Kinetics.
- Telama, R. & Yang, X. (2005). Nuoruuden aktiivisuudesta vankat eväät liikunnalliseen aikuisuuteen. *Liikunta ja tiede*, (5), 4-7.